

ILKKA VIRTANEN

Yliopistojen kolmas tehtävä

Vaasan yliopiston professori Ilkka Virtasen Polemia-kirja ”Yliopistojen kolmas tehtävä” käsittelee yliopistojen tehtäväkentän laajentumista. Teos julkistettiin Maakuntien menestys -seminaarissa Vaasassa toukokuun alussa.

Ruotsissa yliopistojen tehtäväksi on kirjattu kolmas tehtävä, vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Suomessa uusissa opetusministeriön ja yliopistojen välisissä tulossopimuksissa yliopistojen alueellinen tehtävä on mukana.

Perustehtävät hoidettava kunnolla

Virtasen mukaan yliopistojen kolmas tehtävä voidaan toteuttaa sulassa sovussa perustehtävien kanssa ja niihin tukeutuen. Alma Materin perinteisiä ydintehtäviään ovat tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva ylin opetus.

Virtanen korostaa, että yliopistojen kolmas tehtävä voi tulla kunnolla hoidetuksi vasta siten, kun yliopiston perustehtävät ovat kunnossa, kun yliopisto yleisin kansallisin ja kansainvälisin kriteerein mitattuna on opetuksessaan ja tutkimuksessaan mahdollisimman korkeatasoinen.

Kolmas tehtävä on tullut kahden perinteisen ydintehtävä rinnalle, integroiduksi osaksi niitä.

Ulkopuolinen rahoitus kasvanut

Yliopiston merkitys alueen elinkeinotoiminnan kannalta on periferia-alueilla suhteellisesti suurempi kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa korkeakoulujen osuus alueen t&k -menoista on noin puolet, kun osuus Uudellamaalla on vain yksi kuudesosa. Itä-Suomen yliopistojen tutkimusten mukaan niiden taloudelliset vaikutukset olivat vuonna 1977 välittöminä vaikutuksina 117 miljoonaa euroa ja kerrannaisina vaikutuksina 183 miljoonaa euroa.

Aikaisemmin alueellisen kehittämistehtävän ei katsottu kuuluvan yliopistolle. Takavuosinaan esimerkiksi kaikki sidokset yrityksiin olivat pahasta. Tilanne on nyt aivan toinen. Vuonna 2000 ulkopuolisen rahoituksen osuus Suomen yliopistolaitoksen kokonaisbudjetista oli runsas kolmannes. Suomessa on Helsingin Sanomien mukaan noin sata lahjoitusvaroin perustettua professuuria. Tätä kautta yliopistolaitos saa vuosittain kymmenen miljoonan euron vuosittaisen lisäyksen ulkopuoliseen rahoitukseensa.

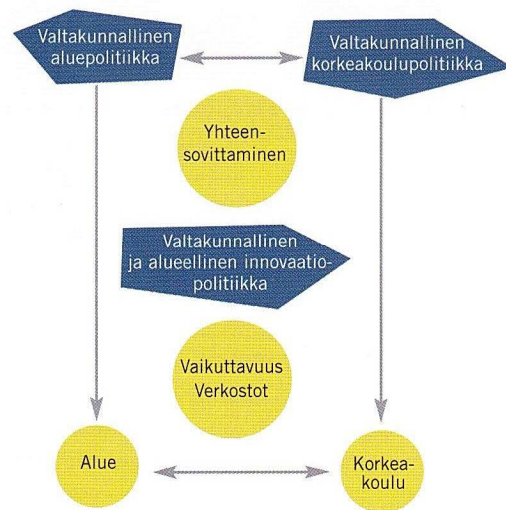
Valtion budjetissa ei ole osoitettu varoja yli-

opistojen kolmanteen tehtävään. Ilkka Virtanen kertoo, että Vaasan yliopistossa on ollut vaikeaa löytää rahoitusta pieniinkin kuntia tai pk-yrityksiä koskeviin tutkimuksiin tai kehityshankkeisiin.

”Jos yliopistolla olisi määrärahoja, saataisiin hankkeet käynnistetyksi esimerkiksi esitutkimusasteelle, minkä jälkeen rahoituksen löytäminen muista lähteistä olisi jo huomattavasti helpompaa”, Virtanen sanoo.

Think globally, act locally

Yliopiston alueellisen tehtävän toteuttamisen ohjenuoraksi Virtanen esittää yritysmaailmasta tuttua vanhaa viisautta: Think globally, act locally! Kun tavoitteena on rakentaa Suomesta tietoyhteiskunta, niin tavoitteeseen pääsemisessä yliopistoilla on hyvin tärkeä merkitys. Aluepolitiikan käynnistävänä voimana ei enää ole valtiovallan taholta tuleva hallinnointi vaan paikallinen aloitteellisuus ja verkottuminen, Virtanen kirjoittaa. ●

Korkeakoulut ja alueellinen kehittäminen

Opetusministeriön työryhmän laatiman toimenpideohjelman mukaan tavoitteena on luoda edellytykset valtakunnalliselle, samalla alueellisesti kattavalle ja alueet huomioon ottavalle innovaatiopolitiikalle, missä alueellista kehitystä ohjaava valtakunnallinen aluepolitiikka ja korkeakoululaitosta ohjaava korkeakoulupolitiikka olisivat sovitettavissa yhteen niin, että korkeakoulujen vaikuttavuus alueillaan verkostojen ja muiden yhteistyömuotojen avulla löytäisi uusia muotoja ja muutoinkin vahvistuisi.

Yli tuhatvuotinen yliopistolaitos on viime vuosikymmeninä muuttunut merkittävästi. Yliopistojen perinteisten tehtävien rinnalle on parin viime vuosikymmenen aikana tullut kolmas tehtävä. Se on yliopistojen osallistuminen yhteiskunnan toimintoihin ja vuoropuhelu yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Yliopistot ovat aikaisempaa tiiviimmässä vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

”Yliopistojen itsenäisyys on kasvanut, ne voivat itse päättää myös siitä, missä määrin alueellinen kehitystyö ja aloitteellisuus alueellisenä toimijana kuuluvat niiden toiminta-ajatuksiin. Laissa ei yliopiston lähiympäristöön, sen omimpaan toiminta-alueeseen liittyvää erityistehtävää kuitenkaan ole expliittisesti kirjattu”, Ilkka Virtanen kirjoittaa.

ILKKA VIRTANEN

Yliopistojen tehtävä

Vaasan yliopiston professori Ilkka Virtasen Polemia-kirja "Yliopistojen kolmas tehtävä" käsittelee yliopistojen tehtäväkentän laajentumista. Teos julkistettiin Maakuntien menestys -seminaarissa Vaasassa toukokuun alussa.

Yli tuhatvuotinen yliopistolaitos on viime vuosikymmeninä muuttunut merkittävästi. Yliopistojen perinteisten tehtävien rinnalle on parin viime vuosikymmenen aikana tullut kolmas tehtävä. Se on yliopistojen osallistuminen yhteiskunnan toimintoihin ja vuoropuhelu yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Yliopistot ovat aikaisempaa tiiviimmässä vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

"Yliopistojen itsenäisyys on kasvanut, ne voivat itse päättää myös siitä, missä määrin alueellinen kehitystyö ja aloitteellisuus alueellisenä toimijana kuuluvat niiden toiminta-ajatukseseen. Laissa ei yliopiston lähiympäristöön, sen omimpaan toiminta-alueeseen liittyvää erityistehtävää kuitenkaan ole eksplisiittisesti kirjattu", Ilkka Virtanen kirjoittaa.